
ПРОГЛАС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”

кн. 1, 2015 (год. XXIV), ISSN 2367-8585

НОВИЯТ БЪЛГАРО-СЛОВАШКИ РЕЧНИК

THE NEW BULGARIAN-SLOVAK DICTIONARY

Mária Košková, Bulharsko-slovenský slovník II (Л - По), Slavistický ústav Jána Stanislava Slovenskej akadémie vied. Slovenský komitét slavistov, Bratislava 2013, 691 s.

Към края на 2013 г. в Братислава излезе от печат очакваният с нетърпение том II (Л-По) на планирания от Славистичния институт „Ян Станислав” при Словашката академия на науките тритомен Българско-словашки речник. Той е дело на един вече утвърден лексикограф – доц. д-р Мария Кошкова, автор както на проекта, така и на над 95% от речниковите статии в том I (2004). Това така значимо за словакистиката в България и българистиката в Словакия събитие беше подобаващо отбелязано у нас с представянето на новото издание още през ноември 2013 г. в Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, организирано съвместно с Института за български език при БАН, без чието активно сътрудничество изработването на речник с такива качества би било немислимо. Това подчерта самата авторка при представянето на първия том през далечната вече 2005 г.

Качествата на втория том са отбелязани в появилите се рецензии от известни слависти, оценени по достойнство и от преводачите – през 2014 г. Асоциацията на преводачите в Прага го удостои с почетно отличие. Първият том също получи две значими награди – първа награда в конкурса „Речник на годината“, присъдена от международно жури на Асоциацията на преводачите в Прага през 2005 г., и награда в категорията „Лексикографски трудове“ на Литературния фонд в конкурса „Матей Бел“ през 2006 г. Подробна рецензия за него отпечата и нашето списание „Проглас“ (кн. 2/2006, с. 157–161).

Вторият том, който днес така радва и удовлетворява, беше подготвян в продължение на почти десет години. Обективни причини са наложили сериозни промени в състава на екипа от научни консултанти, редактори и рецензенти. Един след друг си отидоха неоченими авторитетни специалисти като проф. Елла Секанинова, проф. Веса Кювлиева-Мишайкова, проф. Ян Кошка, които дадоха много от себе си за окончателното изясняване на концепцията за речника и за създаването на първия том. Шанс за успешната реализация на следващия том очевидно е натрупаният опит и ерудицията на авторката и на нейния основен консултант по проблемите на двуезичната лексикография – доц. д-р Дезидер Колар. Привличането на д-р Надежда Костова от Института за български език при БАН като научен редактор на българистичната част, на доц. д-р Диана Благоева и доц. д-р Татяна Григорянова като рецензенти, на доц. д-р Дарина Дончева и Зузана Пучекова за работа по коректурите, както и на широк кръг консултанти (общо 15 отбелязани в изданието имена) е осигурило успеха на общото дело. Целта е постигната: двата тома са издържани в един стил и за качествата на новия можем да повторим в обобщен вид онова, което отбелязахме за първия:

– отговорно подбран словник, обхващащ основния речников състав на съвременния български език и отчитащ неговата динамика, който напълно да удовлетвори потребностите на основните си потребители – студенти и преводачи;

– добре премислена структура на речника – в азбучния ред на заглавните думи са включени и най-често използваните сложни съкращения и подбраните сложни думи;

– стегната речникова статия, като за целта е използван гнездовият способ за представяне на възвратните глаголи и глаголите с каузативно значение, изразяващи състояние (специфика на българския език). В статията са включени и фонетичните и словообразователни варианти на думата, с подчертаване на по-предпочитаната форма. По същата причина е избран моделът на представяне чрез препратки в речниковата статия на заглавната дума на различните форми на думите, които не са така очевидни и не се подразбират от словашкия читател, както и формите за сравнителна и превъзходна степен;

– представянето на заглавната дума е оптимално съобразено с потребностите на словашкия потребител – означено е мястото на ударението, максимална информация за словоизменението ѝ, членната морфема (пълна и кратка), множествената форма (цялостно изписана, когато се променя част от основата), а за глаголите са посочени формите за 3 л. ед. ч. и 1 л. мн. ч., данни за глаголния вид, за употребата на основните и производни значения, както и много фразеологизми.

За да не повтарям вече казани в рецензията ми за първия том неща, ще си позволя да обобща, че това не е просто актуализирана реплика на предходни издания (каквито за съжаление напоследък се появяват твърде често), а **изцяло оригинален и нов авторски речник**, актуален, прецизно изработен, съобразен с постиженията на съвременната лексикография и с потребностите на евентуалните потребители. Както следва и да се очаква, в процеса на работа ерудираната авторка не просто ползва съвременната научна теория, но и допринася в немалка степен за развитието ѝ. Свидетелство за това са публикациите ѝ по темата през последните години:

K otázke tzv. jednoslovných frazém (so zreteľom na ich lexikografické spracovanie). Frazeologické štúdie III. Bratislava, 2003, 99–104;

Spájateľnosť slova v dvojazyčnom slovníku. In: Slovo v slovníku. Aspekty lexikálnej sémantiky – gramatika – štylistika (pragmatika). Bratislava, 2012, 199–206;

Prefigované slovesá s predponou â- (âú-) v bulharčine a ich slovenské ekvivalenty. Slavica Slovaca, 45, 2010, 1. 33–42;

Frazeologické aspekty bulharsko-slovenského slovníka. XV. medzinárodný zjazd slavistov v Minsku. Príspevky slovenských slavistov. SAV. Bratislava, 2013, 123–134;

Лексикалната съчетаемост в двуезичен речник (върху материал от български и словашки език). Лексикографията в европейското културно пространство. Велико Търново, 2010, 175–184;

Лексикографски онеправдани класове думи (с оглед на българската и словашката лексикографска практика). 70 години българска академична лексикография, ИБЕ. София, 2013, 89–97.

Доц. М. Кошкова (Андреева по баща) е един от най-достоините съвременни представители на словашката и българската лексико-

графия. На словашката, защото е неразделна част от нея днес, а на българската, защото е възпитаничка на Софийския университет и успешна докторантка на проф. К. Ничева. Да благодарим на съдбата, че така щедро ни възнагради с един колкото скромно, толкова и респектиращ с качествата и постиженията си лексикограф, и да пожелаем на Мария Кошкова отлично здраве и творческо вдъхновение, за да осъществи научните си проекти! Тя е участвала в два научни форума, организирани от Филологическия факултет на ВТУ, поради което горещо се надявам, че лично ще можем да я поздравим за успеха ѝ тук, когато бъде отпечатан и третият том на Българско-словашкия речник. На добър час в трудния ѝ делник и много удовлетворение от постигнатото!

Мария Ангелова-Атанасова